

Hariduselu Massus

Eimar Kaasik

„Lõuna Läänlane“, mai 1990

Massu piirkonna hariduselu algusest on möödunud 140 aastat. Seda tähistame laupäeval, 16. juunil 1990 algusega kell 11 Massus. Korraldajad loodavad kunagiste õpilaste, õpetajate, koolitöötajate ja üldsuse osavõttu. Meeneid jagub!

Hilissügisel **1849** alustas Hanila kihelkonnas tegevust – Massausche Dorfschule im Dorf Kokkوتا – **Massu külakool Kokuta külas**. Kooli peeti Ärna talus (Herrma tallo). Algaastail tulid õppima poeglapsed, esimesel õppeaastal kokku 17. Alles kooli tegevuse viiendal talvel tuli kolm tüdrukut. Alates 1868/69 õppeaastast hakkasid tütarlapsed siinkandis pidevalt koolis käima.

Kooli mindi kümne- või enamaastaselt üheks-kaheks talveks. Kooliaasta 10. novembrist 10. märtsini (vkj). Kooliskäimine ei olnud kohustuslik. Sel ajal seisis kooliõpetuse andmine põhiliselt lugemisoskuse omandamisel.

Kokuta Ärnal töötas kool üheksa aastat (1849-1858). Seal õpetas järgemööda kolm koolmeistrit: viis aastat Tõnis Sepling, edasi Toomas Sepling ja Toomas Kikajon.

Aastatel 1858-1884 oli kooli asukoht Massu kohtumajas-vallamajas. See kivist hoone asus **Massu Nukal**, samal kohal, kus 1892-1973 oli vallamaja hoone (ehitatud 1892, ehitaja Aadu Merrits). Maja võis olla Massu lähedal asuva magasiaida-suurune kivimaja, sest valla põhivahendite nimestikus on magasiaida väärtuseks 100 rubla, kohtumaja-vallamaja-koolimaja väärtuseks koos siseehitusega 150 rubla. Siin õppisid Massu, Mõisaküla, Voose valdade lapsed, samuti alates 1880. aastast õpilasi Järise kandist.

26 õppeaasta jooksul oli kooli teises asukohas kokku neli koolmeistrit: Juhan Eschstam, Hendrik Linat, Jaan Vaarpuu, Adam Reisig. Neist viimane kõige kauem, kokku 17 koolitalve.

Aastatel 1884-1921 oli koolimaja samuti **Massu Nukal**, eespool nimetatust sadakond meetrit üle maantee lääne poole. Maja oli puust, ehitatud aastatel 1883-1884, ehitajaks Karl Wahter. Hoone kogumaksumus tuli 441 rubla, sellest töötasu 306 rubla (6 rubla koolilaudade, -pinkide valmistamise eest).

37 koolitalve jooksul töötas selles majas kokku 17 õpetajat, teiste hulgas kirjanik Jaan Oks. Loomingurikkam periood tema elus oligi Massu koolis töötamise ajajärk 1905-1907. Samas on olnud koolmeistriteks Mihkel Kivihall, Jüri Uustalu, Juhan Kukk.

Massu kooli neljas asukoht 52 õppeaasta jooksul oli **Massu mõisahoone**.

7. augustil 1921 arutas Massu vallavalitsus Massu mõisahoone ostmist. Väljavõte protokollist nr 9: „Läbirääkimiste järel tegi nõukogu liige A. Putk ettepaneku Massu mõisa harraste maja kavatsetava Massu kõrgema algkooli tarvis ära osta. Hääletati: „poolt 12, vastu 4, erapooletud 3.“ Massu mõis osteti, hind 110.368 marka.

Massu mõisahoones-koolimajas on töötanud kokku 71 õpetajat. Neist kõige kauem Hilda Tuusis, kokku 33 õppeaastat (1923-1956). Üle paarikümne kooliaasta on siin õpetanud Valve Kask, Väino Laikoja, Vaike Kruusmaa. Kõige kauem on Massus olnud koolijuhatajaks Johannes Kreek, kokku 23 õppeaastat (1914-1915; 1919-1941).

1865/1866 õppeaastast alustas Massu kooli juures tööd nn *vahekool* – kordajad lapsed. („Vahekool seepärast, et seda päris kooli õpetuse ja leeri õpetuse vahel peetakse.“) 14-16 aasta vanused käisid laupäeviti teadmisi kordamas. Vahekooli peeti Massus 50 aastat.

1963-1966 töötas Massus maanoorte õhtukool. Esimesed 13 õpilast lõpetasid 30. aprillil 1964. 1966 lõpetas teine lend.

Üldse on Massu koolis jagatud teadmisi 124 õppeaastat (1849-1973). Selle aja jooksul on koolis töötanud 93 õpetajat, neile lisaks 17 asendusõpetajat.

Õpilasi, kes siin pikemat või lühemat aega õppinud, on üle 2500.

Massu mõisahoone